www.kurdistannet.org
21/05/2003 22:06

کارل مارکس چەند بابەتێك لە بارەی فۆیەرباخ

سەلام عەبدوڵلا

(1)

کەموکۆڕی سەرەکی هەموو مەتریالیزمەکانی رابردوو تا ئێستا–بە مەتریالیزمی (فۆیەرباخ)یشەوە– ئەوەیە کە، تێڕامان لە شت، حەقیقەت و هەستیاری، تەنها لە ژێر فۆرمی ئۆبێگت یا روانگە دەکەن، نەك وەك چالاکی مرۆیی هەستیارو پراکسیس، نەك سوپێکتیڤ(خود). لێرەوە، ئەوە روویدا کە ئیدیالیستەکان، گەشەیان بە لایەنی بکەر دا، دژ بە مەتریالیزم، بەڵام تەنها ئەبستراکتانە(مجرد)، چونکێ ئیدیالیزم، هەر بە سرووشتی خۆی، چالاکی واقیعی هەستیار ناناسێ. فۆیەرباخ شتی هەستیاری دەوێ، بە شێوەیەکی فعلی، جیاواز بێ لە ئۆبێکتەکانی(بابەتەکانی) بیرکردنەوە، بەڵام خودی چالاکییە مرۆییەکان بە چالاکی بابەتییانە ناناسێ. بۆیە چالاکی تیئۆری لە"ناوەڕۆکی مەسیحییەت"، بە تاقە چالاکی مرۆیی راستەقینە دادەنێت. *لە کاتێکدا پراکسیس تەنها لە فۆرمە یەهودییە قیزەوەنەکەی، دیاریدەکات و دەیچەسپێنێ(ئەم پەرەگرافە لە وەرگێڕانە عەرەبییەکەی لابراوە).* هەر بۆیە لە مانای چالاکی "شۆڕشگێڕانە"ی" بەکردەوەی–ڕەخنەگرانە" تێناگات.

(2)

پرسیاری داخۆ، بیرکردنەوەی مرۆیی سەر بە حەقیقەتی مادییانە یا نا، پرسیارێکی تیئۆری نییە، بەڵکو پرسیارێکی کردەوەییە. مرۆڤ دەبێ لە کردەوەدا راستی، واتێ راستی و دەسەلآتی دنیایی بیرکردنەوەی بسەلمێنێ. مشتومڕکردن لە بارەی راستی و ناراستی بیرکردنەوەیەك، کە لە پراکسیس دابڕاوە، پرسیارێکی تیولۆگی رووتە.

(3)

ئەو بیرە فێرکارییە مەتریالیستەی دەبێژێ، مرۆڤەکان، بەرهەمی بارودۆخ و پەروەردەن، کەواتە مرۆڤە گۆڕاوەکان بەرهەمی بارودۆخێکی ترو پەروەردەی گۆڕاون، لەبیری دەچێ کە مرۆڤەکان بە خۆدی خۆیان بارودۆخەکان دەگۆڕن و دەبێ بە خودی پەروەرکارەکە، پەروەردە بکرێ. بۆیە ئەم بیرکردنەوەیە وەك پێداویست بەو شوێنە دەگات، کۆمەڵگا بۆ دووکەرت دابەش بکات، یەکێکیان بە سەر کۆمەڵگا باڵاتر دەبێ(بۆ نموونە لە رۆبێرت ئەوین). هاوجووتبوون لە نێوان گۆڕینی بارودۆخ و چالاکی مرۆیانە دەکرێ تەنها وەك کردەوەیەکی شۆڕشگێڕانە، تێڕابین و راتسیونالانە لێی تێبگەین.

(4)

فیورباخ لە فاکتومی لەخۆنامۆیی ئاینی، لە دووگانگی جیهان بۆ جیهانێکی ئاینی وەهمی و جیهانێکی واقیعییەوە، دەستپێدەکات. کارەکەی لەوەدا دەبینێ، جیهانی ئاینی لە بناغەی جیهانی خۆی بتوێنێتەوە. ئەو نابینێ کە بە ئەنجامدانی ئەم کارە، هێشتا کارە گرنگەکە دەبێ ئەنجام بدرێ. چێتر بڵێین، حەقیقەت ئەوەیە، بناغەی جیهان، بە خودی خۆی، خۆی بەرز دەکاو مەملەکەتێکی سەربەخۆ لە ناو هەورەکان دەچەسپێنێ، ئەمە دەکرێ تەنها لە داتڵیشانی خودو ناکۆکی ناوەوەوە، ئەم بناغە جیهانییە روون بکرێتەوە. کەواتە دەبێ یەکەم جار ئەم خۆیە، لە ناکۆکییەکانی ناو خۆی لێ تێبگەین و لە پاشاندا بە رێگای لابردنی ناکۆکییەکان، بە کردەوە شۆڕشگێڕ دەبێ. کەواتە، بۆ نموونە، پاش ئەوەی دەردەکەوێت کە خێزانی سەرزەمین، نهێنی خێزانی پیرۆزە، ئەوا دەبێ ئێستا یەکەمەکە لەباری تیئۆرییەوە، ڕەخنە لەخۆ بگرێت ولە پراکسیسدا بگۆردرێت.

(5)

فیورباخ ئاسوودە نییە لە گەڵ بیری ئەبستراکت، بەڵام بانگەوازی روانگەی هەستیانە دەکات و جیهانی هەستکردن وەك چالاکی عەمەلی هەستیاری – مرۆیانە تێناگات.

(6)

فیورباخ، ماهییەتی ئاینی لە ناو ماهییەتی مرۆیی دەتوێنێتەوە. بەڵام ماهییەتی مرۆ ئەبستراکتێك نییە بە هەر تاکێکەوە بە جیا لکابێت. بەڵکو لە واقیعدا، کۆی پەیوەندی کۆمەڵایەتییە. فیورباخ چونکە رەخنە لەم بوونە واقیعیە ناگرێ، بۆیە ناچار دەبێ: أ– خۆی لە چونەپێشەوەی مێژوو دادەرووتێنێ ورۆحی ئاینی دەچەسپێنێ و کریمانەی ئەبستراکتێکی مرۆیی تاکی–دابڕاو–دەکا. ب:

دوایی لەلای ئەم، ماهییەتی مرۆیی تەنها وەك((رەگەز))دەبینیٚ، وەك نیهان و لاڵ، وەك تاكێكی زۆر كە بەشێوەیەكی سرووشتی پەتی، پەیوەندیی گشتییان دەبیٚ، تێبگەین.

(7)

بۆیە فیورباخ نابینی، كە((رۆحی ئاینی)) بەخۆی لە ناو بەرهەمهێنانی كۆمەڵایەتییە و ئەو تاكە ئەبستراكتە كە شیتەڵی دەكات، لە راستیدا سەر بە شێوە كۆمەڵایەتییەكی دیاریكراوە.

(8)

ژیانی كۆمەڵایەتی لە ناوەرۆكدا عەمەلییە. هەموو نهێنییەكان كە تیئۆری بەرەو سۆفیێتی دەبەن، چارەسەرە عەقلانییەكەی لە كرداری مرۆیی و لە تێگەیشتن لەم كردارە دەكریٚ.

(9)

بالاترین خاڵ كە مەتریالیستی هەستیاری پێگەیشت، واتە ئەو مەتریالیزمەی، كە چالاكی هەستەكان وەك چالاكی كردار تێناگات، روانگەی تاكەكانە لەناو((كۆمەڵگای مەدەنی)).

(10)

هەڵویستی هەموو مەتریالیستە كۆنەكان، هەڵویستی كۆمەڵگای((مەدەنی))یە، بەڵام هەڵویستی مەتریالیزمی نویٚ، كۆمەڵگای مرۆییە یا مرۆڤایەتی هاوبەش.

(11)

فیلسوفەكان تاكو ئەمڕۆ جیهانیان تەنها بە شێوەی جۆراوجۆر راڤەكردووە، بەڵام مەسەلە گرنگەكە ئەوەیە، بگۆڕدریٚ.

لە پاش بلاوكردنەوەی لە لایەن ئەنگلس لە ساڵی١٨٨٨.

سەرچاوە: Berlin,1973 Karl Marx.Friedrich Engels Werke,band3,S.533,Dietz Verlag

ئەم تێزانە لە جلدی سێهەمی ماركس و ئەنگلس، ل٥-٧ و ٥٣٣-٥٣٥بلاوكراوەتەوە.

٢٠٠٢/٦/٢٥

تێبینی كوردستان نێت:

ئەم نووسینە بیروبۆچونی خاوەنەكەیەتی، كوردستان نێت لەناوەڕۆكەكەی بەرپرسیار نییە.

www.kurdistannet.org كوردستان نێت